

University of Groningen

Een onderzoek naar de alternatieve kosten van overheidsprojecten

Zuidema, Thijs

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1982

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Zuidema, T. (1982). *Een onderzoek naar de alternatieve kosten van overheidsprojecten: theorie en empirie*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

staan, valt op basis van de welvaartstheorie moeilijk vast te stellen hoe hoog de in rekening te brengen prijzen moeten zijn. Hoewel er bezwaren aan zijn verbonden wordt in dit onderzoek bij de berekening van de opgeofferde produktie uitgegaan van de marktprijzen. Met andere woorden het probleem van de juiste prijzen maakt geen deel uit van het onderzoek naar de alternatieve kosten. Hierop wordt één uitzondering gemaakt. In hoofdstuk 7 wordt namelijk bij de bepaling van de alternatieve kosten voor een regionaal project een onderscheid aangebracht tussen braakliggende en niet-braakliggende produktiefactoren. De niet-braakliggende produktiefactoren worden gewaardeerd tegen marktprijzen en de braakliggende tegen schaduwrijzen die beneden de marktprijzen liggen (zie hoofdstuk 7).

Zoals reeds gezegd bestaan de alternatieve kosten uit baten, namelijk baten die verkregen hadden kunnen worden bij alternatieve aanwending van de produktiemiddelen. Het zal dus duidelijk zijn dat zowel aan de batenkant als aan de kostenkant rekening moet worden gehouden met het consumentensurplus van de desbetreffende goederen, hetgeen wil zeggen dat bij de berekening van de waarde van de opgeofferde produktie (= alternatieve kosten) het consumentensurplus moet worden meegeteld. Dit is alleen maar mogelijk als in elk geval de vraagcurven bekend zijn, hetgeen echter in het algemeen niet het geval is. Behalve de vraagcurven moet nog andere informatie beschikbaar zijn (zie WILLIG [3]). Omdat het nu eenmaal niet mogelijk is om alles tegelijk overhoop te halen, wordt bij de bepaling van de alternatieve kosten geen rekening gehouden met het consumentensurplus.

Uit het bovenstaande kan worden afgeleid dat de waarde van de opgeofferde produktie in het algemeen berekend wordt door hoeveelheden te vermenigvuldigen met marktprijzen.

1.4 Samenvatting van het proefschrift

In deze studie wordt onderzocht hoe de alternatieve kosten voor een concreet project kunnen worden berekend. Hierbij worden twee benaderingen onderscheiden.

Bij de eerste benadering worden de alternatieve kosten vastgesteld

aan de hand van een macro-economisch model. Deze benadering kan worden toegepast op relatief grote projecten, dat wil zeggen projecten waarvan de effecten voelbaar zijn op het niveau van de nationale economie. Hierbij kan voor Nederland gedacht worden aan de aanleg van een Tweede Nationale Luchthaven of de inpoldering van de Markerwaard. Bij deze benadering wordt voortgebouwd op de theorieën van Marglin, Musgrave en met name Feldstein. Marglin en Feldstein hebben formules voor de bepaling van de alternatieve kosten afgeleid. Hierbij gaan ze impliciet uit van een bepaalde variant van een economisch model. In dit proefschrift worden voor een tweetal modellen, namelijk een Keynesiaans en een neoklassiek model, formules voor de alternatieve kosten afgeleid (hoofdstuk 5). Op deze wijze wordt een algemene benadering voor de bepaling van de alternatieve kosten verkregen. De bovengenoemde auteurs gaan van specifieke omstandigheden uit. Het voordeel van de in dit onderzoek geschetste algemene benadering is, dat er expliciet verband kan worden gelegd tussen de alternatieve kostenformule en het desbetreffende model. Op deze wijze kunnen tal van formules voor de alternatieve kosten worden verkregen. Voor Nederland zijn vervolgens aan de hand van het Vintaf-II model berekeningen gemaakt voor de alternatieve kosten (hoofdstuk 6).

De tweede benadering is vooral van toepassing op projecten, waarvan de invloed op landelijk niveau nauwelijks merkbaar is, maar waarvan de effecten wel regionaal of sectoraal doorwerken. Haveman en Krutilla hebben met medewerking van Steinberg een methode ontwikkeld voor de berekening van de alternatieve kosten voor de zogenoemde "regionale projecten". In dit proefschrift zijn de alternatieve kosten berekend voor een regionaal project in Friesland (hoofdstuk 7). Hoewel de hierbij toegepaste methode ontleend is aan Haveman c.s. bestaan er tussen de beide methoden enkele belangrijke verschillen. Ook de uitkomsten verschillen nogal. Haveman c.s. hebben namelijk in de jaren zestig berekeningen uitgevoerd voor regionale projecten in de Verenigde Staten. Zij schatten de alternatieve kosten op $\pm 90\%$ van de gelduitgaven. Bij de hier gebruikte methode vallen de alternatieve kosten echter veel lager uit. Ze bedragen namelijk 61% van de gelduitgaven.

De hoofdstukken 5, 6 en 7 vormen de kern van het boek. In de

hoofdstukke
wordt voor
kader ontwi
catie, de t
kosten. De
lijk in de
ginaal rend
methode van
tijdvoorkeu
schappelijk
voorkeurveo
die gestuurd
aan de hand
is voor de k
over het mar
thoden voor
een eigen me
schattingen
wordt dit re
De empiri
natieve kost
andere woord
van het proj
beslissing o
dienen daard
omdat dan he
die geen opt

hoofdstukken 2, 3 en 4 wordt het nodige voorwerk gedaan. In hoofdstuk 2 wordt voor de bepaling van de alternatieve kosten eerst een theoretisch kader ontwikkeld, waarin verband wordt gelegd tussen de optimale allocatie, de toe te passen discontovoet en de methode van de alternatieve kosten. De discontovoet komt in verschillende betekenissen voor, namelijk in de betekenis van tijdvoorkeurvoet en in de betekenis van marginaal rendement van investeringen. Uiteengezet wordt, dat indien de methode van de alternatieve kosten wordt toegepast, als discontovoet de tijdvoorkeurvoet genomen dient te worden. Gekozen wordt voor de maatschappelijke tijdvoorkeurvoet (MTV). In hoofdstuk 3 wordt deze tijdvoorkeurvoet gekwantificeerd. Dit gebeurt aan de hand van een enquête, die gestuurd is naar een viertal Tweede Kamerfracties. De MTV wordt aan de hand hiervan vastgesteld op 4%. Behalve over de tijdvoorkeurvoet is voor de berekening van de alternatieve kosten ook informatie nodig over het marginale rendement. In hoofdstuk 4 worden verschillende methoden voor de bepaling van dit rendement besproken. Daarnaast wordt een eigen methode ontwikkeld en worden aan de hand van deze methode schattingen gemaakt voor het marginale rendement. Voor het jaar 1980 wordt dit rendement op 16% geschat.

De empirische resultaten wijzen uit dat in het algemeen de alternatieve kosten verschillen van de gelduitgaven voor een project. Met andere woorden de maatschappelijke offers die voor het tot stand komen van het project worden gebracht, wijken af van de gelduitgaven. Voor de beslissing omtrent het al of niet uitvoeren van een overheidsproject, dienen daarom niet de gelduitgaven als uitgangspunt te worden genomen, omdat dan het gevaar bestaat dat allerlei projecten worden uitgevoerd, die geen optimale bijdrage tot de welvaart leveren.